

Internetes projektek a középiskolai oktatásban MMM DÍJ PÁLYÁZAT

A középiskolai nyelvoktatás leginkább a „gúzsba kötve táncolásra” emlékeztet. Először is be kell tartani a tanmenetet, „haladni az anyaggal”, fel kell készíteni a tanulókat a kétszintű érettségi valamelyikére. Másrészt szem előtt kell tartani a tanítási/tanulási folyamat végén a nyelvvizsgát a maga sokszínűségében, minden tanulónak megfelelő nyelvvizsgát találni, feladataira felkészülni.

Második idegen nyelv oktatóként ezen kívül el kell hitetni a tanulókkal azt, hogy valóban létezik nyelv az angolon kívül is, szükség van a második idegen nyelvre, sőt egyenesen nélkülözhetetlen.

Német- és orosz tanárként az a nehéz feladatom, hogy élő nyelvi környezetet varázsoljak a gyerekek köré. Az angol a „csapból is folyik”, „könnyen megy” – hiszen már régen tanulják, „nem is kell tanulni” – hiszen ovi óta a fülükbe mászott, „nem kell ragozni” – mert melléknevet tényleg nem kell, de mást igen, csak az már nem tűnik fel. (Ráadásul számos téves sztereotípiát él a német nyelvvel, nyelvtannak kapcsolatban, amelyeknek kiiktatása nem kevés időt vesz igénybe, nem beszélve arról, hogy a tanári kompetencia határait súrolják - pl. minden külföldi szó névelője das, nincs már ß, a melléknévragozás ördögtől való stb).

Így lett az oktatásban nélkülözhetetlen társam az Internet, kiegészülve más információ-technológiai eszközökkel, melyek segítségével gombnyomásra valós nyelvi környezetet tudok kreálni óráimra. A számítógép kellemes, türelmes társ, mely megbízhatóan követi és kiszolgálja az egyéni szükségleteket. Az Internet segítségével az órán elutazhatunk Németországba, foglalhatunk ott szállást, írhatunk a cserediáknak; megoldhatjuk nyelvtani feladatok garmadáját, és rögtön kiderül, hogy jól oldottuk-e meg; hallgathatunk zenét, nézhetünk filmet; létrehozhatunk elektronikus szótárt; készíthetünk kiselőadást, és megtanulhatjuk, hogyan érdemes csinálni; előkészíthetünk nagyszabású vitát; nyomon követhetjük a berlini eseményeket stb.

Az információ-technológiai eszközökkel olyan skillek is erősödnek észrevétlenül, amelyek direkt helyzetekben erőltetettek lennének, ilyenkor meg magától értetődőek, megkerülhetetlenek, egyénre szabhatóak. Milyen órán tanulhatja meg egy tanuló, ha nem a németórán, hogyan kell szállást foglalnia, és hozzá repülőgépet, vonatot választani; mi a fontos neki a nyaralásban; hogyan foglalhat jegyet a színházba; hogyan kell csekket befizetni; önéletrajzot, panaszlevelet írnia; hogy néz ki egy intelligens vita; hogyan tud a társával kooperálni; hogyan aktiválja más tantárgyakban szerzett ismereteit. Sok mindent megtudhat magáról, társairól, a nyelvről és mindez folyton visszakereshető. Nem tűnik el a tankönyv, nem veszik el a szótárfüzet. Az Internet segítségével folyamatosan az élő nyelvvel találkozik a nyelvtanuló, sőt elsajátítja a korosztályának megfelelő szókinccset. Sőt, sokat megtudhat saját anyanyelvről is, miközben helyesen használja azt, rájön, megért idegen nyelvi nyelvtani problémákat (pl. mikor-amikor különbsége: ismerete nélkülözhetetlen a német nyelvtanban, szobába/szobában: magyarul „csak” egy n hang a különbség, németül, oroszul más nyelvtani penzumot érint.)

A német és orosz kultúra elkötelezett híveként, nagyon fontos számomra, hogy beszélhessek a német és orosz irodalom, festészet, filmművészet stb. nagyjairól, eseményeiről, alkotásairól. Számomra is meglepő módon nyílt alkalmam erre az Internet segítségével.

3 év kihagyás (születési szabadság) után teljesen más gyerekeket találtam magammal szemben. Nem ugyanaz volt a tónus, a kapcsolatra való igény, „új típusú embereknek” láttam őket. Újak, akikhez új módszer is kell, újak, akiknek kezei az ujjon túl okos telefonokban végződnek, és fizikai, de főleg lelki fájdalommal jár, ha le kell rakniuk.

Ezért hát nem is kell lerakniuk!

1. Általános intézkedések/Minden csoportban alkalmazott eszközök

Megpróbáltam erényt kovácsolni ebből az órát megzavaró eszközökből. A mobiltelefont, a Facebookot, levelezőfelületeket és további alkalmazások nyelvét átállítottuk németre. Nem kellett szótárzni, nem kellett a szavakat kikérdezni, hamarosan mindenki ismerte az adott kütyü szókinccset. A hétköznapi használat során vérré vált, nem igényelt külön tanulást, ami – sajnos be kell látnunk – nagyon

fontos szempont a mai középiskolai generációnál. Az anyanyelv elsajátításához hasonló helyzet jött létre, ami fájdalommentes.

Felismerve, hogy szavakat legszívesebben játszva tanulnak, minden tanítványomat regisztráltattam a **Quizletre** (<http://quizlet.com/libusa>). Minden héten más tanuló rögzíti az órán elhangzó – eddig gyakran feledésbe merülő – szavakat. Kezdetben több gyerek is idegenkedett a Quizlet-től, náluk nem erőltettem, de mára már nincs olyan tanítványom, aki ne tudná (ki)használni valamelyik funkcióját. Minden csoportban vannak tematikus és órai szavak. Igyekszem megmutatni, illetve saját maguk tapasztalják meg, hogy milyen fontos megfelelő címet adni egy-egy set-nek a későbbi kereshetőség szempontjából. Nagy felelősség egy egész csoportnak bevinni a szavakat, könnyen kritika érheti az embert, ezért a kezdetben megannyi elgépelés, pontatlanság mára már a múlté. Ugyanekkor tértünk ki arra is, hogy ahogy nem mindegy hogyan nevezünk el egy Quizlet set-et, a fájlokat is érdemes úgy elnevezni, hogy később is mondjon valamit a címe, és arra is kitértünk, hogy egy emailnek – amelyet mindig németül írunk egymásnak – milyen subjectet érdemes adni. Ez a tudás még az elsajátítás folyamatában van.

A Quizlet telefonra is letölthető, gyakran érkezem úgy az órára, hogy éppen azt tanulgatják. Ezenkívül letöltöttünk **online szótárakat** és már tudunk együtt nevetni azon, hogy néha milyen butaságokat írnak benne.

Az Internet az én naprakészségem záloga is, ha valami nem jut eszembe, rögtön utána tudok nézni. Azt is tanítom vele, hogy a nyelv egy folyton változó, élő organizmus, és én is ember vagyok, aki nem tud(hat) mindent. Ez a hozzáállás sokaknak idegen, sőt frusztráló, de nem akarok a „mindent tudó tanár” szerepkörében tetszelegni.

A következőkben – a teljesség igénye nélkül – áttekintem a legjobban sikerült, leghatékonyabb, információs technológiához kapcsolódó projektjeimet.

2. Az egész iskolát érintő projektek 2013-2015

Fontosnak tartom, hogy a nyelvtanulás kötődjön az adott korosztály érdeklődéséhez, illetve a körülöttünk zajló világ eseményeihez is, és hogy az iskolában németet tanulók egy közösséghez tartozónak érezzék magukat. Mindkét jelenségre létrehoztunk egy-egy projektet.

Jojo sucht das Glück (<http://www.dw.de/deutsch-lernen/telenovela/s-13121>)

Folyamatosan figyelemmel kísérem a német nyelvű nyelvtanítással foglalkozó oldalakat, különös tekintettel a Goethe Institut, a Deutsche Welle, deutschlern.net kínálatát. A *Mission Berlin* computerjáték, hangjáték mellett a *Jojo* című sorozatot is a Deutsche Welle oldalán találtam. Kedvcsinálónak órákra is bevittem. Néztük, feldolgoztuk, újrajátszottuk, quizleteltük. Az igazi cél azonban az volt, hogy a sorozat – természetéből adódóan – beszippantsa nézőit, ne tudják kivárni a következő részt, azaz a következő órát, és elkezdjék otthon nézni. Mivel ezt több csoportban párhuzamosan csináltam, egész hamar komoly (anti)-Jojo kultusz alakult ki. Így jött az ötlet, hogy szerezzem tudomást erről minden németül tanuló csoport, sőt a diáknapokon Jojo quíz is rendeztünk (l. melléklet), ahol vegyes, különböző korosztályú csoportokban német nyelven kellett a gyerekeknek számot adniuk arról, mi minden tudnak a brazil cserediáklányról. Mi sem természetesebb annál, hogy a gyerekek angolul beszélnek egymással, és milyen öröm volt látni, amikor ugyanezt tették németül. Jojo egyes szófordulatai mind a mai napig előkerülnek az órákon. És elkészült a következő évad is...

Berlin, Berlin

A Berlini Fal omlásának 25. évfordulója nem hagyhat hidegen egy némettanári közösséget és ezáltal egy iskolát sem. Rögtön adta magát az ötlet, hogy a Falat fel kell építeni, és aztán le kell bontani, mégpedig úgy, hogy azok a gyerekek, akik jócskán a Falomlás után születtek, valamit vagy bármit is megértsenek, megtapasztaljanak a Falból (an sich) és megtudjanak a tényekről is valamit/bármit. Tanítványaimnak első feladatként egy-egy tényt kellett keresniük az Interneten a Berlini Falról, amiből hozzávetőlegesen kirajzolódott a történelmi helyzet, majd ebből plakátot készítettünk. A haladókkal több szöveget olvastunk, megnéztük a *Good bye Lenin* című filmet. Erre egy külön projekt épült. Cipős dobozokból építettük fel a falat úgy, hogy minden németül tanuló gyereket megkértünk, hozzon egy

dobozt, amire egy a Berli Falat ábrázoló képet ragaszt. Kb. 250 doboz gyűlt össze. Párhuzamosan ezzel a német órákon különböző megközelítésekben – minden tanár vérmérséklete, emlékei, érintettsége, érzékenységének megfelelően – tárgyaltuk, táltuk a témát.

A Lebontás évfordulójának másnapján került sor a mi Falunk lebontására. Egész nap szóltak a híres Berlin Songok (Berlin Berlin, David Hasselhoff Freedom, Ein Sonderzug nach Pankow...) – ezek szövegét és tartalmát a gyerekek már az órákon megismerték. Az „ünnepség” megidézte Schabowski híressé vált sajtótájékoztatóját, természetesen németül, szinkrontolmácsolással a gyerekek bemutatásában. 413 gyerek és 44 felnőtt egy héten keresztül szembesült azzal, hogy mit jelent az életünkben hirtelen megjelenő Fal, akadály. A Facebookon nem egy selfie jelent meg a Fal előtt pózoló lányokról, fiúkról, párokról. Többen határozta el, hogy elutaznak Berlinbe. (L. melléklet)

Futó nagyprojekt: Metropolis in Transition Wien-Budapest 1916-21

A projektbe meghívásos alapon lehetett bekerülni: a némettanárok, a történelem tanárok és osztályfőnökök közösen határoztak a résztvevők személyéről. Egy bécsi gimnáziummal közösen az 1. világháború bécsi és budapesti helyszíneit kutatjuk. Létrehoztunk egy közös Facebook csoportot, ahol a következő évtől német lesz a hivatalos nyelv, most még csak olvassuk a bécsi iskolások postjait. A 2. év végén diákcsere formájában találkoznak a gyerekek, akik addig csak online ismerik egymást. A 2 év alatt könyvtárba, levéltárba járnak, elektronikus adatbankokat ismernek meg, hetente kérdésekre válaszolnak a Facebookon, hol németül, hol magyarul. Igyekszünk úgy intézni, hogy a fürdőkádban úszkálás látszatát is elkerüljük: az osztrák tanárok kezdeményeznek németül.

3. Csoportprojektek

Filmkurzus – (12. évfolyam, 3 óra, 2. nyelv)

Ezek a 12-esek olyan tanulók, akik már „feladták” a német nyelv tanulását. Nem akarnak nyelvvizsgát, érettségit tenni, ám kötelező nekik órára járni. Náluk az volt a célom, hogy be- s megmutassam, hogy létezik német nyelv a tankönyvön kívül, esetleg újra kedvet csináljak, illetve megmutassam, hol is tudják ők használni a németet, ha passzívan is. Ezért ajánlottam nekik ősszel a *Sehenswert* című filmfesztivált, ahol nagyon szívesen vettek részt több filmvetítésen is. Tulajdonképpen innen származik a filmkurzus ötlete, ahol a következő filmek szerepeltek: *Good by Lenin*, *Lola rennt*, *Educators*, *Mephisto*, *Goethe!*, *Rush*. A filmeket közösen választottuk ki, miután bemutattam sok németnyelvű film trailerét, majd szavaztunk. A filmnézés alatt 10 szót kell összegyűjteniük a tanulóknak, majd egy közös Quizlet-setbe beírniuk és megtanulniuk, miután megbeszéljük, hogy is kerültek elő illetve „hasznosak-e”. Minden film után feladatlapokat oldunk meg az interneten, majd összefoglalást írunk, amit el kell mesélniük. A lezáró egy órában az Interneten olvasnak, kutakodnak a témában – kizárólag németül, mindenki a saját tempójában, saját érdeklődésének, szükségleteinek megfelelően. A tanulók prezentációt készítettek a színészekről, rendezőkről, nyomon követtük mely színész szerepelt több filmben, összehasonlítottunk, különbségeket állapítottunk meg. A második félévben már ők javasoltak filmeket és szándékunkban áll összeállítani egy „örökérvényű” németnyelvű filmlistát, hogy legyen mihez nyúlniuk a gimnázium után. Bár nem minden fim tetszett nekik, mindenből tanultak valamit: már mindenki le tudja írni Goethe nevét, kaptak 5-öst magyarból is, mert láttak a *Mephistot* és nagy nehezen az is kiderült, hogy ki az a Faust és hogy mikor mondjuk, hogy Götz von Berlichingen...

Song Projekt – tankönyvhöz kapcsolódó projekt (10. évfolyam, kezdő, 3. szem., heti 4 óra)

A *deutsch.com 2* című könyv *Sprachen* című leckéjében azt állítja, hogy többek között dalok segítségével könnyen lehet nyelvet tanulni. Ennek jártunk utána a következő projektben. Bemutattam a németnyelvű könnyűzenei szcena több szerzőjét, és azt a feladatot adtam, hogy minden tanuló válasszon egy németnyelvű dalt. Beszédes adat, hogy senki nem választotta az általam bemutatott együttesek egyikét sem. A projekt 10 lépésből állt: 1. dal kiválasztása, 2. dalszövegbe beleírni az ismeretlen szavakat, 3. dalszöveghez quizletet készíteni, 4. dalszöveghez feladatot készíteni (ez lehetett Lückentext, nyelvtan...), 5. kiselőadás készítése az együttesről, 6. a szöveget ellenőrzésre elküldeni, 7. felmondani, 8. kiselőadáshoz quizletet készíteni, 9. kiselőadáshoz Prezi/ppt készítés, 10. előadás. Mivel ezzel a csoporttal ez az első hosszabb lélegzetű projektem volt, nagyon sok munkát igényelt. Nehezítő körülmény volt, hogy

a 16 fős csoport 10 fiú tagjából 6 *Rammstein* számot választott, ami nem feltétlenül az én zenei ízlésem. De itt ért az a kellemes meglepetés, hogy sok számuk olyan komoly irodalmi allúziót tartalmaz, hogy nem lehetett elmenni mellette, így módomban állt *Goethe Erlkönigjét*, és a *Koldusoperát* is szóba hozni. Sőt ebből bontakozik ki a következő projekt: Brecht a budapesti színházakban.

A projekt lezárásaként mindenki kiválasztotta a kedvenc sorait a dalokból és abból fordítható adatbankot hoztunk létre.

Referat projekt – (9. évfolyam, 1. nyelv, heti 4 óra)

A projekt célja egy német témát feldolgozó kiselőadás elkészítése és megtartása a csoportban. Előkészítésként megtanultuk, hogyan kell prezentálni. Youtube videókat néztünk, megtanultuk a prezentálás szókincsét, közben a gyerekek otthon írták a kiselőadás szövegét, konzultáltunk, témakörökre bontottuk az előadásokat, vendégelőadót hívtunk meg, aki a Prezit mutatta be – róla már el tudtuk mondani, mi volt jó az előadásában s mi nem, felállítottuk a saját paramétereinket, próbáltuk a határainkat kitapogatni, mire vagyunk képesek németül és mit nem tudunk már megcsinálni. Kritikai szempontokat fogalmaztunk meg, melyeket az előadás alatt igyekeztünk figyelembe venni. Az előadás után értékeltünk. Az előadás nyomtatott verzióját mindenki kézbe kapta. A gyerekeknek sok tantárgyból kell kiselőadást tartaniuk az év során, és azt a visszajelzést kaptam, hogy sokat fejlődtek. A következő kiselőadásnál átismételtük az ismérveket, legközelebb már „csak” az tartalomra kell figyelni. (L. melléklet)

Lakáskeresés projekt – (10. évfolyam, 2. nyelv, heti 4 óra)

„Válassz egy német várost, egy időintervallumot és keress szállást magadnak”. Ajánlottam néhány oldalt, az első kérdés így hangzott: Átkapcsolhatunk angolra? Ez volt az első projekt, a nyelvtanulás 2. hónapja. Azt akartam bizonyítani, hogy képesek németül „intézkedni”. Volt olyan, aki valóban eljutott Berlinben arra a szállásra, és azóta is levelezésben áll a lakás tulajdonosával.

Térkép – (8. évfolyam, 1. nyelv, heti 4 óra)

Minden németkönyv tele van geográfiai utalással: az egyik szereplő itt lakik, a másik Institutnak ott a székhelye, vagy utazzunk Mannheimbe. De mégis hol vannak ezek a német, osztrák, svájci városok? Mit érdemes tudni róluk? Az egyik csoport informatikai érdeklődésű tanulóival interaktív térképet készítettünk a könyvben szereplő német városokról. Talán egy nyelvvizsgán nem fog így nehézséget okozni, hogy Neuschwanstein-nek nem a jelentését kell megérteni.

Nyelvtan

Legalább hetente egyszer minden csoport egy órát online nyelvtani feladatok megoldásával tölt. Előfordul, hogy nekik kell felkutatniuk, megérteniük egy nyelvtani jelenséget. Van olyan tanuló, akinek ez jobban érthető, mint a tanári magyarázat.

A közeli jövő

Amit eddig elértem, hogy minden csoportommal lehetőség szerint az informatika teremben vagyunk vagy olyan teremben, ahol van Internet, projektor. Nagy vágyam válik valóra azzal, hogy nemsokára digitális táblát is használhatok az oktatásban. Sajnos, a tankönyvekhez megvásárolható digitálístábla-szoftvereket az iskola nem tudja finanszírozni, így az eddigi projektek transzformációja válik szükségessé. Azzal, hogy tudatosan nem viszek az óráimra nyomtatott anyagot, hanem kivetítem és vagy elküldöm az anyagokat, sokat teszek a környezetvédelemért is. Ezt próbálom tanítványaimban is tudatosítani.

Összefoglalva és saját projektjeimet átgondolva azt látom fontosnak, hogy minél több élő, valós helyzetbe hozzuk a nyelvtanulót, minél több játékos helyzetet teremtsünk, mert ezek szimulálják legjobban a kisgyermek nyelvelsajátítását, azt az érzetet, hogy nyelvi környezetben vannak.

Már csak ötletek kellenek – de azok vannak.